

Informacja oraz opinia na temat stanowiska Rządu do Com (2025)75 Wizja dla rolnictwa i żywności.

Wprowadzenie

W niniejszym opracowaniu dotyczącym opinii do stanowiska Rządu RP dotyczącego Komunikatu KE Com (2025)75 „Wizja dla Rolnictwa i Żywności” przedstawiono informacje i wnioski w czterech obszarach.

- A. Rys historyczny WPR – kalendarium.
- B. Dotychczasowe prace UE i Rządu RP nad kształtem WPR po 2028 roku..
- C. Projekt stanowiska Rządu do Com (2025)75 „Wizja dla Rolnictwa i Żywności”.
- D. Wnioski Sprawozdawcy Komisji SUE.

A. Historia Wspólnej Polityki Rolnej - Kalendarium

I. W 1962 roku wprowadzona została Wspólna Polityka Rolna, która miała następujące cele:

- zwiększyć wydajność rolnictwa
- zapewnić odpowiedni poziom życia rolnikom
- zagwarantować bezpieczeństwo dostępu
- ustabilizować rynki
- stworzyć bezpieczny łańcuch dostaw w rozsądnych cenach
- uwarunkować zasady konkurencji we wszystkich krajach

Aby osiągnąć cele, wprowadzony został gospodarczy system wsparcia cenowego i rynkowego. Mechanizm ten zapewniał rolnikom gwarantowaną cenę produktów, wprowadzał taryfy celne na produkty z zewnątrz oraz przewidywał interwencję Państwa w razie spadku cen na rynku.

II. Przez ostatnie 53 lata WPR ewoluowała, oto najważniejsze etapy historii tej polityki:

1. 1970 r. – Plan Mansholta: Modernizacja.
2. 1984 r. - zarządzenie podażą, produkcja dostosowana do potrzeb rynku.
3. Reformy Mac Sharreiego : od wsparcia rynku do wsparcia producentów.
4. 1999 r. - Nowość: rozwój obszarów wiejskich (budżet WPR to 50 % budżetu UE).
5. 2013 r. - Pierwsza reforma w ramach zwykłej procedury ustawodawczej.
6. 2021 r. - Sprawiedliwa polityka, bardziej ekologiczna i bardziej zorientowana na rynek.

Od roku 2023 wprowadzono zmianę realizacji celów poprzez nowy system wdrożeniowy poprzez opracowanie Planów Strategicznych WPR.

B. Prace UE i Rządu RP nad kształtowaniem WPR po 2028 roku.

I. Długoterminowa Wizja dla obszarów wiejskich UE – w kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r. (komunikat KE i PE, Rady- Com (2021) 345 oraz sprawozdanie z realizacji com (2024)450.

W długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich do 2040 r. określono 10 wspólnych celów i cztery obszary działania na rzecz silniejszych, połączonych, odpornych i prosperujących obszarów wiejskich do 2040 r. Aby te cele osiągnąć Komisja zobowiązała się do przedstawienia paktu na rzecz obszarów wiejskich.

Komisja zaprezentowała również plan działania UE na rzecz obszarów wiejskich obejmujący 30 działań, które zamierzała wdrażać w wielu obszarach polityk UE.

W sprawozdaniu Komisji Europejskiej z realizacji Długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich do 2040 roku: najważniejsze osiągnięcie i kolejne działania – com (2024)450 z dnia 27.03.2024 r. stwierdzono, że należy wykorzystać w pracach nad przygotowaniem wniosków na okres programowania po 2027 roku.

II. Prace instytucji UE i Rządu RP nad kształtem polityki rolnej i rozwoju wsi Unii Europejskiej na lata 2028-2034.

1. Orędzie 13.09.2023 Urszuli For den Leyen:

- ogłoszenie strategicznego dialogu na temat przyszłości rolnictwa w Unii Europejskiej.

2. 04.12.2024 r. – Plan Strategiczny Unii Europejskiej na lata

2024-2029 Rady – Zamożna i Konkurencyjna Europa – zrównoważony i odporny sektor rolny.

Dokumenty bieżące Unii Europejskiej na kadencje 2024-2029:

– Plan Strategiczny Unii Europejskiej na lata 2024 – 2029 Rady Europejskiej – przesłany 04.12.2024 r.

* wolna i demokratyczna Europa,

* silna i bezpieczna Europa,

* zamożna i konkurencyjna Europa – zrównoważony i odporny sektor rolny.

3. Komunikat COM (2021) 345 - Przyszłość obszarów wiejskich do 2040 r.

Długoterminowa wizja obszarów wiejskich UE w kierunku lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich.

Cztery uzupełniające się obszary działania:

a. potrzeba utworzenia:

Silniejszych, połączonych, odpornych i prosperujących obszarów wiejskich do 2040.

b. Pakt dla obszarów wiejskich – zrównoważone zarządzanie obszarami wiejskimi.

c. Plan działania na rzecz obszarów wiejskich.

4. Lipiec 2024 r. Wytyczne polityczne Komisji Europejskiej 2024-2029.

Wybór Europy: Wytyczne Polityczne Komisji Europejskiej 2024-2029 – Ursula von der Leyen.

Wytyczne Praktyczne – 18.07.2024 r.:

* W ciągu 100 dni kadencji wizja rolnictwa i żywności- propozycje jak zapewnić długoterminową konkurencyjność i zrównoważony rozwój unijnego rolnictwa z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety,

* sprawiedliwe i wystarczające dochody,

* trzy rodzaje narzędzi: zachęty, inwestycje i uregulowania prawne,

* konkurencyjność łańcuchowa wartości – inwestycje i innowacje,

* ochrona przed rzeczywistym praktykom handlowym,

* ochrona suwerenności żywnościowej.

5. Wrzesień 2024 – Dialog Strategiczny na temat przyszłości rolnictwa w Unii Europejskiej,

- W sprawozdaniu opisywana jest potrzeba zmiany podejścia do płatności bezpośrednich, większego nacisku na osiąganie celów środowiskowych, odchodzenie od spożycia białka zwierzęcego, włączenie rolnictwa do systemu ETS, walka z nieuczciwymi praktykami handlowymi czy wyrównanie zawodowych i rozwojowych szans kobiet na wsi.
- Zalecenia zawarte w sprawozdaniu opierają się na pięciu filarach:

1. Współpraca na rzecz zrównoważonej, odpornej i konkurencyjnej przyszłości.
2. Dążenie do zrównoważonych systemów rolno-spożywczych.
3. Promowanie odporności transformacyjnej: w związku z rosnącymi zagrożeniami środowiskowymi, klimatycznymi, geopolitycznymi i gospodarczymi w sprawozdaniu podkreślono potrzebę wzmocnienia narzędzi zarządzania ryzykiem i zarządzania kryzysowego, a także lepszej ochrony gruntów rolnych i zarządzania nimi, promowania rolnictwa odpornego na deficyt wody oraz opracowania innowacyjnych strategii hodowli roślin.
4. Budowanie atrakcyjnego i zróżnicowanego sektora.
5. Lepszy dostęp do wiedzy i innowacji oraz ich wykorzystywanie.

- Zalecenia, wnioski i cele opracowane przez członków dialogu strategicznego:

1. Zwiększenie zrównoważonych praktyk rolniczych,
2. Dostosowanie Wspólnej Polityki Rolnej do potrzeb.

Przyszła WPR powinna się skupić na trzech głównych celach:

- zapewnienie rolnikom wsparcia społeczno-gospodarczego;
 - promowanie pozytywnych dla środowiska, ale i dobrostanu zwierząt, praktyk, które w ten sposób przynoszą profity społeczeństwu;
 - tworzenie sprzyjających warunków rozwoju dla obszarów wiejskich.
3. Dalsze działania mające na celu lepsze zachowanie i zarządzanie polami uprawnymi, zasobami wodnymi i opracowywanie innowacyjnych technik hodowlanych w produkcji roślinnej,
 4. Wzmocnienie pozycji rolników łańcuchu żywnościowym,
 5. Finansowanie transformacji – kapitał publiczny i prywatny,
 6. Promowanie zrównoważonego rozwoju i konkurencyjności UE w polityce handlowej,
 7. Dokonywanie wyboru na rzecz zdrowia i zrównoważonego działania,
 8. Promocja zarządzania ryzykiem i kryzysami,
 9. Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie,
 10. Wdrażanie nowego podejścia do realizacji zrównoważonego rozwoju,
 11. Utworzenie ścieżki dla zrównoważonej produkcji zwierzęcej w UE,
 12. Budowa atrakcyjnego i zróżnicowanego sektora,
 13. Lepszy dostęp i wykorzystanie wiedzy i innowacji,
 14. Zmiana zarządzania i nowa kultura współpracy.

6. Grudzień 2024 Stanowisko Komisarza J. Wojciechowskiego.

WPR powinna być oparta na bezpieczeństwie, pewności, równoważeniu, stabilności.

Planowany dokument Komisji Europejskiej – Komisarz Hansen Christophe.

Założenia dokumentu przyszłej polityki rolnej:

- a. Kluczowy Dialog,
- b. Utworzenie rady do Spraw rolnictwa i żywności- wyznaczenie nowego kierunku w polityce żywnościowej i rolnej po fiasku strategii „Od pola do stołu”,
- c. Stabilne i przewidywalne ramy polityki.

7. Grudzień 2024 Stanowisko Rady UE do spraw Rolnictwa.

8. Grudzień – Styczeń - Stanowisko Komisarza Hansena,

9. 01-06.2025 Polska Prezydencja w Obszarze rolnictwa,

10. Stanowisko Polski dotyczące WPR 2028-2034,

11. Luty 2025 Komunikat Komisji Europejskiej com (2025)75 z dnia 19.02.2025 r. „Wizja dla rolnictwa i żywności”.

12. Stanowisko Polski do komunikatu com (2025)75 „Wizja dla rolnictwa i żywności”.

13. Rewolucja Parlamentu Europejskiego z 07.05.2025 r.

III. Komunikat KE Com (2025)75 – Wizja dla Rolnictwa i Żywności

Komisja Europejska zapowiedziała kluczowe zmiany w rolnictwie, przedstawiając nowy dokument „Wizja dla rolnictwa i żywności, wspólne kształtowanie atrakcyjnego sektora rolno-spożywczego przyszłych pokoleń – com (2025)75, który określa najbliższe cele i plany do roku 2040. Nowa wizja praktycznie nie wspominała o budżecie WPR.

Publikacja Komunikatu jest istotnym elementem strategii długoterminowej UE, określającej kierunki rozwoju sektora rolno-spożywczego do 2040 roku.

Komunikat czerpie z wielu rozwiązań strategicznych w tym w szczególności strategicznego dialogu na temat przyszłości rolnictwa w UE.

W Komunikacie stwierdza się: **Unia musi być miejscem, w którym rolnictwo jest atrakcyjne dla przyszłych pokoleń, a sektor rolno-spożywczy jest konkurencyjny, odporny, dostosowany do przyszłych wyzwań i sprawiedliwy.**

C. Projekt Stanowiska Rządu z dnia 30.04.2025 r. do Com (2025)75

„Wizja rolnictwa i żywności”. Wspólne kształtowanie unijnego sektora rolnego i spożywczego, atrakcyjnego dla przyszłych pokoleń.

1. Rząd w stanowisku wymienił najistotniejsze obszary wskazane w dokumencie Komisji (można wymienić niektóre).

2. W stanowisku rząd:

- a) pozytywnie ocenił inicjatywy KE zmierzające do wzmocnienia konkurencyjności.
- b) wskazał na konieczność realizacji podstawowych celów wynikających z art. 39 TFUE
- c) proponuje utrzymanie dotychczasowych ram prawnych dla wdrażenia WPR w oparciu o plany strategiczne z wprowadzeniem niezbędnych zmian wynikających z nowych ram finansowych i potrzeby bieżących uproszczeń WPR
- d) popiera wskazane w wizji cele dotyczące relacji z partnerami handlowymi z UE
- e) wskazuje na konieczność zwiększenia produkcji białka w UE
- f) uznaje, że podjęcie działań zmierzających do ograniczeń emisji gazów cieplarnianych w tym sektorze powinno odbywać się przy jednoczesnym zapewnieniu stabilności ekonomicznej gospodarstw rolnych.

3. Rząd słusznie stwierdza, że:

- g) zbyt mało uwagi poświęcono w komunikacie kwestiom dotyczącym rozwoju obszarów wiejskich i działaniom zapewniającym odpowiednią jakość życia i warunków do rozwoju przedsiębiorstw i tworzenia stałych miejsc pracy
- h) polityki UE i fundusze, w szczególności wskazane w komunikacie Komisji polityka spójności, powinny odpowiednio organizować się w działania rozwojowe na obszarach wiejskich w oparciu o priorytety wskazane w Długoterminowej wizji obszarów wiejskich UE do 2040 r.
- i) w komunikacie brakuje odniesień do przyszłego budżetu UE na WPR.

W opinii Rządu budżet WPR powinien być odrębny (nie połączony ze środkami innych polityk w jednym funduszu). Składać się z dwóch faktów, tak jak dotychczas.

4. Polska kierunkowo popiera „Wizję dla rolnictwa i żywności” i zapowiedziane działania jednocześnie należy podkreślić, że szczegółowe rozwiązania legislacyjne i programowe mogą nie pełni odpowiadać specyfice polskiego rolnictwa.

Debata Rady nad tym komunikatem musi zakończyć się w czasie polskiej prezydencji.

Celem Rządu RP jest przeprowadzenie debaty w Radzie w sposób, który pozwoli na uwzględnienie polskiego stanowiska do Wizji.

D. Wnioski – Sprawozdanie Komisji SUE

Wnioski Referenta Komisji

Komunikat KE Com (2025)75 Wizja dla rolnictwa i żywności proponuje ambitny zestaw przyszłych obszarów działań.

Nie odnosi się jednak do jednej niewygodnej kwestii, czyli przyszłego budżetu WPR i zasobów potrzebnych do sfinansowania tego zestawu środków.

Komisarz Monsen w swoim podejściu, słusznie proponuje rolnictwo jako kluczowy zasób strategiczny i filar europejskiej suwerenności.

Rolników uznaje się również za przedsiębiorców i innowatorów, który odgrywa kluczową rolę w stawianiu czoła wyzwaniom klimatycznym, ochronie środowiska, wspieraniu biogospodari i przyczynieniu się do rozwoju społeczeństwa jako całości.

Komisja prawidłowo zdiagnozowała również słabe strony sektora natury ekologicznej i demograficznej, przywracając na pierwszy plan kwestie dochodów gospodarstw rolnych, konkurencyjności, innowacji i wymiany pokoleń.

Bardzo ważne dla rozwoju polskiej wsi są wyniki debaty na temat finansowania WPR po 2028 roku. Warto zwrócić uwagę na list otwarty Copa Cogeca do przewodniczącej KE (w załączniku).

Proponuje, aby Komisja SUE przyjęła do wiadomości Stanowisko Rządu z propozycją interesów Polski w ocenie przyszłych rozwiązań WPR jakie będą się pojawiały w dalszej debacie.

Rozwiązania w ramach WPR w kolejnej perspektywie finansowej powinny:

- zapewnić skuteczną realizację traktatowych celów WPR;
- zachować w pełni wspólnotowy charakter tej polityki, w tym, w wymiarze finansowym;
- zapewnić równe warunki konkurowania polskiemu rolnictwu na jednolitym rynku, w szczególności poprzez ujednoczenie: (i) wysokości rekompensat (płatności bezpośrednich) za jednakowe wymogi, (ii) stopnia elastyczności i kompetencji krajowych w zakresie wdrażania WPR w państwach członkowskich UE;
- niwelować różnice w rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich – poprawa spójności społeczno-gospodarczej powinna być nadal odzwierciedlona zarówno w wymiarze finansowym, programowym jak i w proponowanym instrumentarium WPR;
- służyć rozwojowi małych i średnich gospodarstw rodzinnych, które m.in. decydują o żywotności obszarów wiejskich w UE, ich zrównoważonym rozwoju i miejscach pracy;

- być proste i przejrzyste – zarówno dla beneficjentów tej polityki, jak i pozostałych obywateli UE oraz maksymalnie ograniczać koszty administracyjne;
- uwzględniać aspekty środowiskowe i klimatyczne wykorzystując w pierwszym rzędzie efekty synergii z europejskim modelem rozwoju rolnictwa opartym na gospodarstwach rodzinnych, minimalizując negatywne skutki dla ich konkurencyjności międzynarodowej;
- uwzględniać zmiany innych polityk UE, które wpływają na warunki funkcjonowania rolnictwa i obszarów wiejskich;
- uwzględniać aspekty zdrowotne żywności – zarówno kwestie jakości i bezpieczeństwa, ale również konieczność wspierania struktury spożycia odpowiadającej potrzebom zdrowotnym populacji.